

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

การเรียนรู้การสร้างสุขภาวะของเกษตรกรในชุมชน
จากการทำเกษตรธรรมชาติ

ผู้เขียน

พระชนัญ เมืองใจ

ปริญญา

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การศึกษานอกระบบ)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร.ชูเกียรติ ธีสุวรรณ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเรียนรู้การสร้างสุขภาวะของเกษตรกรในชุมชนจากการทำเกษตรธรรมชาติ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การสนทนากลุ่มกับแหล่งข้อมูลที่เป็นกลุ่มเกษตรกรในชุมชนบ้านห้วยอีค่าง อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่

ข้อมูลได้รับการตรวจสอบความสมบูรณ์ แยกประเด็นตามเนื้อหาที่ทำการศึกษาวិเคราะห์และนำเสนอโดยการบรรยาย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

เกษตรกรผ่านการเรียนรู้จากการทำเกษตรธรรมชาติทางด้าน ทุน แรงงาน ความสัมพันธ์ การจัดการ เทคโนโลยี ความสัมพันธ์ การมองถึงความสุขอย่างเป็นองค์รวม การเรียนรู้ผ่านรูปแบบจากเกษตรพาณิชย์ จากนั้นจึงปรับเปลี่ยนมาทำเกษตรธรรมชาติ ส่งผลให้สุขภาวะของเกษตรกรทั้ง สี่ด้าน คือ ด้านกาย จิต สังคม และสิ่งแวดล้อม เกษตรกรสามารถจัดการกับวิถีการดำรงชีวิตจากการทำเกษตรธรรมชาติ เกษตรกรมีเวลาสำหรับพักผ่อน รวมกลุ่มทำกิจกรรม ดำรงชีพอย่างพอเพียง ลดภาระค่าใช้จ่าย นำเสนอบทเรียนของชุมชนโดยผ่านการดูงาน แลกเปลี่ยน ของเกษตรกรกับหน่วยงานภายนอก การเรียนรู้จากการทำเกษตรธรรมชาติของเกษตรกรส่งผลให้สามารถจัดการกับบทเรียน ที่เกิดขึ้นในอดีต และกลับมาทบทวนถึงภูมิปัญญาเดิมที่มี เกษตรกรใช้องค์ความรู้เดิม มาเปรียบเทียบกับองค์ความรู้ใหม่ที่ผ่านการทำเกษตรเชิงพาณิชย์มาก่อน สังเคราะห์ทั้งสองเข้าด้วยกัน และนำมาปรับใช้กับเกษตรกร

กระบวนการเรียนรู้ได้ส่งผลให้สุขภาพร่างกายของเกษตรกรดีขึ้น ลดความเครียด ร่างกายได้รับการพักผ่อน มีสันทนาการที่ดี เช่น การพักผ่อน การช่วยเหลือแรงงาน การพักผ่อน เป็นต้น ไม่มุ่งเน้นการใช้สารเคมีเหมือนในอดีตที่ผ่านมา และหันมาดำเนินแนวทางในการดำรงชีพแบบพอเพียง กลับมาทบทวนถึงรากเหง้าที่มี สุขภาวะทางจิต เกษตรกรลดความเครียดลงและหันมาจัดการกับสุขภาพทางจิตได้ดีขึ้น โดยอาศัยการเรียนรู้จากเกษตรกรพหุวิชาชีพมาก่อนเป็นบทเรียนสะท้อนให้เห็นถึงปัญหา แม้ภาระหนี้สินเดิมที่เกิดขึ้นในการทำเกษตรพาณิชย์ เกษตรกรสามารถมองเห็นถึงปัญหา และพยายามหาแนวทางในการจัดการกับปัญหาอย่างค่อยเป็นค่อยไป ด้านสุขภาพทางสังคม พบว่าเกษตรกรมีเวลาสำหรับการพักผ่อน ทั้งประเด็นการดำเนินชีวิต การอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรม เป็นต้น ความสัมพันธ์ในชุมชนอยู่ในระดับที่ดี ระบบเครือข่ายมีอยู่สูงภายในชุมชน การช่วยเหลือ การเอามื้อเอารวัน ร่วมกิจกรรม ประชุม งานแต่งงาน งานศพ เช่น ชุมชนชนบทของไทย เป็นต้น การเรียนรู้จากเกษตรกรธรรมชาติส่งผลให้สุขภาพทางสิ่งแวดล้อมดีขึ้น ในการทำกิจกรรม มีเวลาสำหรับเลี้ยงฝิฝายร่วมกัน การทำแนวกันไฟ การดับไฟป่า รวมถึงปริมาณของการใช้น้ำในชุมชนลดลง การอนุรักษ์ทรัพยากรป่ามีความเข้มแข็งและเกิดผลที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม รวมถึงทรัพยากรมนุษย์

เมื่อสุขภาพด้านใดด้านหนึ่งดี สุขภาวะทั้ง 3 ด้าน ดีตามไปด้วย เป็นความเกี่ยวเนื่องที่เกิดจากผลการเรียนรู้ของเกษตรกรจากเกษตรกรธรรมชาติส่งผลให้สุขภาพโดยรวมของชุมชนดีขึ้นทั้ง 4 ด้าน อย่างสมดุลและยั่งยืน

Thesis Title Learning to Develop Holistic Health of Farmers in the
Communities Through Natural Farming

Author Phra Tanut Muangjai

Degree Master of Education (Nonformal Education)

Thesis Advisor Assoc. Prof. Dr. Chukiat Leesuwana

ABSTRACT

The main objective of this qualitative research was to study the health circumstance learning of farmers in the natural farming communities. The researcher collected data by the use of formal and informal interviews, focus group discussions, including formal and informal observations. The sources of information were the farmer groups in Houy E-Karng community, Mae Wang district, Chiang Mai province. The collected data were, then, grouped and analyzed relating to the research conceptual framework and objectives.

The results of the study were as follows.

Farmers learnt how to conduct their natural farming including capital, labor, relationships, management, technology, and having good and holistic view of happiness. The learning process passed through the commercial farming, affecting the community's health circumstance in physical, psychological, social and environmental dimensions. This study found that the farmers could manage their ways of living in natural farming much better than commercial matter. The farmers had leisure time, group activities, sufficient lifestyle, and expenditure reduction. Their learning resulted in helping them understanding and reviewing their past experience and lessons. They used their old and existing local wisdom to compare with the new one and, then, integrated both matters harmoniously.

The learning process helped the farmers have better health situations, reducing seriousness with relaxation and better recreation. They farmers focused on ignoring chemical substance usage, but turned to rely on sufficient lifestyle by using their past experience of commercial farming as the problematic lesson. Debts from the commercial farming were gradually managed with better solution. The social situation was reflected that the farmers had enough time for their daily life, conversations, cultural and traditional conservation, and gaining better community relationship. Kinship system was found effective within the community with mutual helps, such as the community activities, meetings, marriages, and funerals. Learning from natural farming affected better environmental health through various community activities such as building check-dams, bush fire prevention and extinguishment, and water usage reduction. The forest resource conservation was found so strength and effective.

When any health matter of the people was found in a better situation, other three health situations should be better too because of their mutual relationships and inter-connection. Additionally, the farmers' learning from natural farming of the holistic health situations was found effective in 4 dimensions with sustainability.